

3 pav. Šurfo 3 P sienelės pjūvis. J. Račo nuotr.
Fig. 3 The cross-section of the S wall of test pit 3.

šviesesnio smėlio ir žvyro supiltiniai sluoksniai be žmogaus veiklos pėdsakų (2 pav.).

Šurfas 3 tirtas centrinėje tirtos Muziejaus gatvės atkarpos dalyje. Paviršių dengė asfalto ir skaldos sluoksniai, po kuriais tęsėsi pilkas gruntas su žvyro tarpsluoksniu. Nuo 80 cm gylio atsidengė 70 cm storio pilkos spalvos priemolio / šlyno sluoksnis, kuris viršutinėje dalyje sudarytas iš 20 cm storio rusvo molio, apatinėje dalyje – iš 30 cm storio gausių šiaudų ir skiedrų horizonto. Jie galėjo būti naudojami žemės paviršiaus sausinimui. Sluoksnyje radinių aptikta nedaug, galbūt XVI(?)–XVIII a. datuojama puodo sienelės dalis, geležinio kabliuko ir vielos fragmentai, vario lydinio saga ir kt. Nuo 1,8 m gylio prasidėjo rudos spalvos rupaus smėlio sluoksnis be radinių, jame aptikta keletas geležingų smėlio tarpsluoksnių. 2,4 m gylyje šurfe prasidėjo sunešto žvyro sluoksnis (3 pav.).

Šurfas 5 suformuotas tirtos Muziejaus gatvės atkarpos P dalyje. Po paviršiniu asfalto ir skaldos paklotu iki 1 m gylio kastas supilto šviesiai pilko žvyro sluoksnis. Žemiau fiksuoti 60 cm storio vandens sunešto šviesaus smėlio sluoksniai. Šurfe nuo 1,6 m gylio atsidengė tamsiai pilkos spalvos 50 cm storio priemolio sluoksnis, kuriame surastas vienas išdirbtos odos gabaliukas. Nuo 2,1 m gylio šurfe prasideda durpingas rudos spalvos rupaus smėlio sluoksnis be radinių. 2,5 m gylyje prasideda žvyro sluoksnis – įžemis.

Šurfas 6 suformuotas tirtos Muziejaus gatvės atkarpos P dalyje. Apie 90 cm tęsėsi paviršiniai asfalto su skalda ir piltinio žvyro sluoksniai, po kuriais tirti 70 cm storio vandens sunešto šviesaus smėlio sluoksniai. Nuo 1,6 m gylio aptiktas pilkos spalvos priemolio–šlyno sluoksnis. Šurfe aptikti tik du radiniai – lėkščių pakraštėliai, preliminariai datuojami XVII–XVIII a. Žemiau tęsėsi 60 cm storio rudos spalvos smėlio–priemolio sluoksnis be radinių, po kuriuo 2,3 m gylyje pasiektas įžemis.

The Investigation on Muziejaus Street

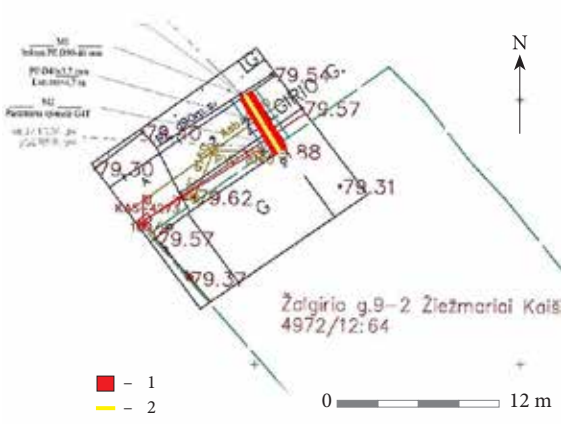
In 2020, an archaeological investigation (6 test pits excavated down to sterile soil, a total of 44 m^2) was conducted in a section of Muziejaus Street in the town of Zapyškis (Kaunas District) and in the vicinity of the Church of St John the Baptist. Test pits 1, 3, 5 and 6 revealed, under the surface layers of sand and gravel, a 20–70 cm thick, 16th (?) –18th-century cultural layer (Fig. 2, 3) containing finds characteristic of that period (Fig. 1)

ŽIEŽMARIAI

Mindaugas Mačiulis

Žalgirio gatvė 9

2020 m. sklypui Žiežmariuose (Kaišiadorių r., Žiežmarių sen.) Žalgirio g. 9 suprojektuoto 5 m ilgio vidutinio slėgio dujotiekio įvado vietoje buvo atlikti detalieji tyrimai. Jų metu

1 pav. Tyrimų vietos planas: 1 – 2020 m. atlikti detalūs tyrimai; 2 – projektuojamas dujotiekis. M. Mačiulio brėž.

Fig. 1. Plan of the investigation site: 1 – 2020 excavation; 2 – planned gas main.

2 pav. Bendras perkasos PR dalies vaizdas iš ŠV vykdant tyrimus. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 2. General view from the NW of the SE part of the trench during the investigation.

vietoje rankiniu būdu iki įžemio ištirta viena 5x1 m dydžio perkasa. Iš viso ištirtas 5 m^2 plotas (1 pav.).

Nuo XV a. minimas Žiežmarių valsčius, dvaras, o nuo 1497 m. Žiežmariai pradėti vadinti miesteliu. Miestelis komunikaciniu požiūriu buvo patogioje vietoje, prie kelio Vilnius–Kaunas (Miškinis A., *Lietuvos urbanistikos paveldas ir jo vertybės*, t. II: *Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai*, kn. 2, Vilnius, 2005, p. 282). Žiežmariai XVI a. sparčiai plėtėsi, manoma, kad XVI a. pradžioje buvo pastatyta pirmoji medinė bažnyčia, XVI a. pradžioje arba antroje pusėje gautos Magdeburgo miesto teisės. 1895 m. Žiežmarius nusiaubė didelis gaisras, tačiau konkrečių žinių apie patirtus nuostolius nėra (Gustaitis R., *Kaišiadorių rajono gyvenviečių žinynas*, Kaišiadorys, 2001, p. 312).

2020 m. atlikus tyrimus nustatyta, jog didžioji dalis perkasoje buvusių kultūrinių sluoksnių bei gatvę dengusių grindinių visiškai suardyta XX a. II pusėje, kai gatvės centrinėje dalyje buvo paklota vandentiekio trasa bei kitos komunikacijos. Smarkiai apardyti buvę kultūriniai sluoksniai išlikę tik perkasos pakraščiuose, vos dviejuose 1x0,4 m bei apie 1x0,5 m dydžio plotuose (2 pav.). Čia po paviršine 20–25 cm storio sutankinto žvyro danga rastas smarkiai apardytas 40–50 cm storio XIX–XX a. sluoksnis. Jame iš viso surasti ir inventorinti 66 radiniai. Didžiausią dalį radinių sudaro 56 keramikos šukės. Daugiausia tai XX a. pradžia datuojamos glazūruotos keramikos šukelės, dengtos ruda, žalsva, pilka glazūra, platesnės chronologijos „kaimiškosios“ keramikos fragmentai, balto fajanso, porceliano šukės. Taip pat surasti į sluoksnį įsimaišę 2 XVII a. vidurio plokštinių koklių fragmentai, greta jų surastas ir vienas XIX a. II pusės plokštinio (frizinio?) koklio fragmentas. Taip pat sluoksnyje surasti 6 stiklo: butelių, stiklinių, taurelių šukių fragmentai. Ypatieji radiniai taip pat negausūs: 1 žalvarinė plokštelė bei 3 korodavę geležiniai neaiškios paskirties dirbiniai.

Po minėtu sluoksniu perkasoje surastas 10–25 cm smėlingo juodžemio sluoksnelis (su ūkinėmis duobėmis – 40 cm storio), datuojamas XVII–XVIII a. Jame surastos 64 keramikos

šukės bei osteologinės medžiagos. Aptiktos 25 „kaimiškosios“ keramikos šukelės, 4 XVI–XVII a. „bangelės“ ornamentu puoštos keramikos šukelės, 5 glazūruotos panašios chronologijos plonasienės keramikos šukelės, 3 XVII–XVIII a. glazūruotų puodų šukės bei 16 panašios chronologijos neglazūruotų puodų fragmentų. Įžemyje atidengtos dvi fragmentiškai išlikusios iki 25 cm gylio ūkinės duobės 1, 2 (3, 4 pav.). Ūkinė duobė 1 pagal surastus negausius radinius (6 neglazūruotos keramikos šukelės) datuojama XVII–XVIII(?) a.

Iš viso tyrimų metu surasta ir inventorinta 130 radinių, kurie buvo perduoti Kaišiadorių kraštotyros muziejui. Surasta osteologinė medžiaga perduota Vilniaus universiteto bioarcheologijos tyrimų centrui.

3 pav. Ūkinė duobė 2 iš ŠV. M. Mačiulio nuotr.
Fig. 3. Storage pit 2, as seen from the NW.

Žalgirio St. 9

In 2020, the excavation of 5 m^2 on the plot at Žalgirio St. 9 in Žiežmariai (Kaišiadorys District) (Fig. 1) determined that a 40–50 cm thick, 19th–20th-century layer has survived fragmentally on the trench's edges, and with it a 10–25 cm thick (40 cm at storage pit sites) layer of humus dating to the 17th–18th centuries (Figs. 2–4). In all, 130 finds, mostly sherds of contemporaneous household pottery, glass shards, and animal bones, were collected in both layers.

4 pav. Ūkinės duobės 1 pjūvis iš PR. M. Mačiulio nuotr.
Fig. 4. Cross-section of storage pit 1, as seen from the SE.